

اخلاق پوهک

قطب‌نمای مسیر اخلاق و تربیت

بِسْمِ اللَّهِ
الرَّحْمَنِ
الرَّحِيمِ

سرشناسه : راهی، مصطفی، ۱۳۶۴-

عنوان و نام پدیدآور: آینه در مجاز / نویسنده مصطفی راهی.

مشخصات نشر: قم: مؤسسه فرهنگی هنری اخلاق و تربیت نبوی قم، انتشارات اخلاق و تربیت، ۱۴۰۳.

مشخصات ظاهری: ۱۲۸ص.

شابک: ۶ - ۰۱ - ۴۶۸۹ - ۶۲۲ - ۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۲۳-۱۲۸.

موضوع: اینترنت و نوجوانان

Internet and teenagers

اینترنت و نوجوانان - جنبه‌های روان‌شناسی

Internet and teenagers – Psychological aspects

رده‌بندی کنگره: HQ۷۹۹/۲

رده‌بندی دیویی: ۳۰۲/۲۳

شماره کتابشناسی ملی: ۹۹۰۲۵۶۲

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیپا

آینه در مجاز

نویسنده: مصطفی راهی

ناشر: انتشارات اخلاق و تربیت

شابک: ۶ - ۰۱ - ۴۶۸۹ - ۶۲۲ - ۹۷۸

نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۳

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

صفحه آرا: اسماء وصال طلب راوری

همه حقوق برای ناشر محفوظ است.

شماره مسلسل انتشار: ۴۷

شماره مسلسل چاپ اول: ۳۶

آدرس: قم، بلوار شهید صدوقی، خیابان شهید

شهپازی، پلاک ۱۳

تلفن: ۰۲۵-۳۲۹۳۹۲۵۹ ** ۰۹۹۴ ۱۱۸ ۷۷۲۷

طراح جلد: سیدمحمدباقر داودی
شورای کارشناسی: عماد رحیمی، میلاد
شماخته و استاد حسین رضائیان بیلندی
مرکز اصلی پخش:
قم، خ شهدا (صفائیه)، کوچه ۳۷، پ ۱۶،
مرکز مشاوره اسلامی سماح حوزه‌های علمیه
تلفن مرکز پخش:
۰۹۹۳۲۱۰۵۸۳۵

WWW.SAMAH.IR

مرکز مشاوره اسلامی سماح حوزه‌های علمیه

آماده همکاری و عقد قرارداد با مجموعه‌های علمی و فرهنگی جهت تولید محتوا در

قالب کتاب، جزوه، بروشور، فلش کارت، بسته‌های آموزشی فرهنگی و...

موضوعات متنوع، از قبیل: خانواده، ازدواج، کودک، نوجوان و جوان، مهارت‌های زندگی،

سبک زندگی، آسیب‌ها و درمان‌های روان‌شناختی و...

راه ارتباطی (تماس، پیامک، ایتا): ۰۹۹۳۲۱۰۵۸۳۵

PAJOOHESH@SAMAH.IR

PAJOOHESH_SAMAH

www.Akhlaqbook.ir

آینه در مجاز

مصطفی راهی

تقدیم به

محضر مولا امیرالمؤمنین علی علیه السلام و همسرشان

حضرت زهراى مرضیه علیه السلام

فهرست مطالب

مقدمه.....	۷
(پاره آینه ۱): دوربینی برای یک دیده‌بان	۱۳
(پاره آینه ۲): ترکش‌های نامرئی	۲۳
(پاره آینه ۳): معبری در میدان مین مجازی	۳۰
(پاره آینه ۴): رمز شب عملیات	۳۷
(پاره آینه ۵): سیم‌خاردهای مجازی	۴۴
(پاره آینه ۶): یک قطار پر از فشنگ	۵۳
(پاره آینه ۷): تو چقدر نوربالا می‌زنی.....	۶۷
(پاره آینه ۸): بین زمین و آسمان	۷۳
(پاره آینه ۹): رقصی چنین میانه میدانم آرزوست	۸۰
(پاره آینه ۱۰): سیم‌خاردهای خواهش	۸۶
(پاره آینه ۱۱): دوربین دید در شب.....	۹۲
(پاره آینه ۱۲): قدم‌هایت را استوار بردار.....	۱۰۲
(پاره آینه ۱۳): چیزی به فتح نمانده	۱۱۰
(پاره آینه ۱۴): استقامت رمز پیروزی	۱۱۶
منابع.....	۱۲۳

مقدمه

آدم‌ها در زندگی‌شان برای تغییرات مثبت موقعیت‌های محدودی دارند؛ بنابراین تا انرژی و فرصتی برای تحولات اساسی هست، باید قدر آن را دانسته و برایش اقدام کرد. این‌طور است که می‌توان از فرصت‌های محدود بهترین استفاده را برد.

شاید برای تو هم اتفاق افتاده باشد که گاهی شرایط برایت مهیاست، اما اراده خاصی برای تغییر وجود نداشته باشد و گاهی وقت‌ها نیز ممکن است بخواهی، اما شرایط مهیای تغییر نباشد؛ بنابراین باید از فرصت‌ها تا جای ممکن استفاده بهینه کرد. آیا اگر در مسیری، گنجی برای تو مهیا کنند، از آن صرف‌نظر می‌کنی و به کار و مسیر خود ادامه می‌دهی؟ چه بسا این گنج بتواند زندگی‌ات را تغییر دهد. گاهی فرصت‌هایی در زندگی، برای تغییرِ رو به جلو فراهم‌تر است. این فرصت‌ها بسان گنج‌هایی در مسیر تعالی ماست که نباید نادیده گرفته شوند.

چه باور کنیم و چه باور نکنیم سال‌های ابتدایی زندگی، خصوصاً از آن زمانی که درک و فهم انسان، به نقطه قابل‌قبولی می‌رسد، زمان برای تغییر شروع می‌شود. زمان ایستایی ندارد و دائماً در حال حرکت است؛ درست مثل عقربه‌های یک ساعت اتوماتیک که از هیچ‌کس دستوری برای حرکت کردن نمی‌گیرد و خودش کاری را که به عهده دارد، بی‌کم‌وکاست انجام می‌دهد.

وقتی پای صحبت دانشمندان و انسان‌های آگاه می‌نشینیم، می‌گویند حساس‌ترین زمانی که انسان از آنجا می‌تواند به‌عنوان یک سکوی پرش برای آینده‌اش استفاده کند و

خودش را به یک ساحل امن برساند، دوره نوجوانی است؛ دوره‌ای که ابتدای آن با انتهای دوره دبستان شروع می‌شود و تا سرنوشت‌سازترین لحظات عمر او ادامه پیدا می‌کند؛ یعنی آن زمانی که نوجوان به دانشگاه می‌رود یا برای آینده خود، شغلی را دست‌وپا می‌کند و کم‌کم می‌خواهد از خانواده جدا شود و برای خودش استقلال داشته باشد و بار زندگی‌اش را خودش به‌دوش بکشد. در واقع نوجوانی، یک دوره انتقالی بسیار حساس و البته گسترده‌ای است که اگر به‌خوبی طی نشود، می‌تواند منجر به بروز مشکلات فراوانی در دوران بزرگسالی شود.^۱

تا قبل از ورود به دوره نوجوانی، فرد در یک شرایط آرام‌تر، بی‌دغدغه‌تر و البته تا اندازه‌ای محدودتر قرار دارد. دوره دبستان دوره بازی‌های کودکانه است. با سطح خواسته‌های محدود و با اندکی تلاطم. خواسته‌هایی که حتی در برخی مواقع برآورده نشده و به‌ظاهر به‌دست فراموشی سپرده می‌شوند و گاه پس از برآورده شدن، چندان برای کودک حیاتی و پراهمیت جلوه نمی‌کند.

دنیای نوجوانی را باید به‌درستی شناخت تا بتوان به‌گونه‌ای کارآمد و اثربخش به حل مسائلش همت کرد. در درون هر نوجوانی، گرایش‌های متعددی وجود دارد که توجه به آنها لازم است. گرایش‌هایی که برخی مواقع، با یکدیگر در تعارض هستند و درون نوجوان را پر از تنش می‌کنند و از این منظر، اجازه انتخاب درست در یک فضای آرام و باثبات را از او می‌ستانند؛ مثلاً یک دختر نوجوان درباره کودکانه خانواده، دارای احساس و عواطف متفاوتی است، گاهی از رفتار نسنجیده و ناپخته آنان به‌شدت انتقاد می‌کند و زمانی نسبت به آنان بسیار مهربان و پرگذشت می‌شود.^۲

در یک کلام، تو باید بدانی که میدان‌دار اصلی رفتارها و عملکرد نوجوان، عواطف و

۱. راهی، مصطفی، (۱۴۰۱)، راهنمای مشاوران برای تقویت خود مهارگری نوجوان در فضای مجازی، ص ۵۰.

۲. پارسا، محمد (۱۳۷۸)، روان‌شناسی رشد کودک و نوجوان، ص ۲۳۲.

هیجان‌ات و گرایش‌های او هستند. گرایش و میل به مسائل جنسی و همچنین میل به تفریح و راحت‌طلبی در سطح بالا، وقتی در مقابل، دو گرایش اصلی تمایل به ساختن و رشد شخصیت و گرایش به معنویت قرار می‌گیرد، برای تو روشن می‌شود که این دوره از زندگی انسان، دوره جنگ میان گرایش‌های متوقف‌کننده و یا رشددهنده است. توجه به هرکدام از این دو دسته تمایلات است که از همین روزهای آغازین حرکتِ مستقلانه، می‌تواند نقش تعیین‌کننده‌ای در ادامه مسیر زندگی‌ات داشته باشد.

چه خوب بود اگر مسیر حرکت تو به‌نحوی ترسیم می‌شد که این حرکت در جهت تعالی و پیشرفت باشد. اما به هر صورت، هجمه‌های همه‌جانبه سبک زندگی غربی خصوصاً از دریچه سحرکننده فضای مجازی، گاهی به تو مجال این پیشرفت را نمی‌دهد.

در کلمات رهبر معظم انقلاب هم از این حقیقت (که دنیای مجازی در عین حالی که پیچیدگی‌های خاص خود را دارد، اما در کشور ما مدیریت متناسب را ندارد)، صحبت به‌میان آمده است؛ آنجایی که در دیدار نوروزی خود می‌فرمایند: «متأسفانه در فضای مجازی کشور ما هم که آن رعایت‌های لازم، با وجود این همه تأکیدی که من کردم، صورت نمی‌گیرد و در یک جهاتی واقعاً ول است، که بایستی آن کسانی که مسئول هستند، حواسشان باشد. همه کشورهای دنیا روی فضای مجازی خودشان اعمال مدیریت می‌کنند، [درحالی‌که] ما افتخار می‌کنیم به اینکه ما فضای مجازی را ول کرده‌ایم! این افتخار ندارد؛ این به هیچ وجه افتخار ندارد!»^۱.

تو باید دقت داشته باشی و بدانی که در زمینه مدیریت فضای مجازی هرکس وظیفه‌ای دارد. حاکمیت باید وظیفه خود را انجام دهد. همچنین برای داشتن رسانه سالم در خانواده، حاکمیت باید مسئولیت خود را در فضای مجازی انجام دهد؛^۲ یکی از

۱. سخنرانی نوروزی خطاب به ملت ایران (۱/۱/۱۴۰۰) id=49886 <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=49886>.

۲. کهوند، محمد (۱۳۹۶) شبکه عنکبوتی، ص ۳۴۸.

آن وظایف و مسئولیت‌های مهم، ایمن‌سازی بستر استفاده از فضای مجازی است که با انجام آن می‌توان به صورت خودکار، بخش زیادی از آسیب‌ها را مدیریت کرد. در کنار حاکمیت، نقش آموزش و کنترل مستقیم که وظیفه معلمان، مربیان و والدین است نیز باید مورد توجه قرار گیرد. هر کدام از معلمان، مربیان و والدین نوجوان، در کنار وظایفی که به عهده حاکمیت اسلامی است، وظیفه دارند که در انجام تکالیف شرعی و اخلاقی خود کوتاهی نکنند. وظیفه روشنگری، مراقبت در یک فضای دل‌سوزانه و ریل‌گذاری برای استفاده کنترل‌شده و صحیح از جمله وظایف مهمی است که در راستای کنترل بیرونی برای فعالیت سالم نوجوان، باید از جانب معلمان، مربیان و والدین صورت پذیرد. تا به حال از کنترل‌های بیرونی سخن گفتیم، اما این تمام حرف نیست؛ چراکه کنترل‌های بیرونی هر اندازه هم که قوی باشد و کار خود را به درستی انجام دهد، مادامی که خود نوجوان نخواهد در این مسیر به درستی گام بردارد، عدد تاثیرگذاری هر یک از آن کنترل‌های بیرونی، ضرب در صفر خواهند شد. نه والدین و نه هیچ‌کس دیگر در همه ساعات شبانه روز امکان مراقبت مستقیم از نوجوان را ندارند؛ چرا که نه این میزان زمان در اختیار والدین وجود دارد و نه با استقلال‌طلبی نوجوان، سازگار است.^۱

کنترل‌های درونی فواید مختلفی نظیر تعادل در زندگی، شور و اشتیاق، شجاعت، تقویت قدرت، صبر و استقامت، نگهداری کامل و حفظ نفس، بلنهدمتی و ... دارد.^۲ انتقال از کنترل، توسط عوامل بیرونی «دیگرکنترلی» به سوی عوامل درونی «خودکنترلی» یکی از مهم‌ترین تکالیف رشد فردی محسوب می‌شود؛ خودکنترلی کلید اصلی موفقیت هر فرد در هر زمینه است.^۳ پس توجه داشته باش که احیای نیروی کنترل خود، که از

۱. راهی، مصطفی، (۱۴۰۱)، راهنمای مشاوران برای تقویت خود مهارگری نوجوان در فضای مجازی، ص ۴۷.
۲. خاکپور، حسین و دیگران (۱۳۹۳)؛ «کارکردهای تربیتی خودکنترلی و نقش آن در سلامت روان از دیدگاه قرآن و روایات».

۳. یزدانی شهربانو (۱۳۹۲)، بررسی تاثیر آموزش خود مهارگری بر پرخاشگری نوجوان و استرس والدینی، ص ۴۰.

درون هر نوجوانی می‌جوشد، می‌تواند او را از کمین‌گاه‌های فضای مجازی تا حد زیادی در امان دارد.

با این توصیف، هر نوجوانی خودش نیز باید در زمینه استفاده درست از فضای مجازی و گرفتار نشدن در کمین‌گاه‌های آن، نقش فعالی داشته باشد. بنابراین آنجایی می‌توان با دل قرص و خیالی راحت، میدان وسیع فضای مجازی را برای یک نوجوان، امن تصور کرد یا لاقلاً ایمنی این فضا را برای نوجوان در سطح بالایی دانست که در کنار آن کنترل‌ها، حمایت‌ها و مدیریت‌های بیرونی، ما نیز شاهد تسلط خود نوجوان در استفاده درست از این فضا باشیم؛ به‌طوری که بتوانیم بگوییم او به‌جای رفتارهای منفعلانه در فضای مجازی، با حضورش در این فضا به‌شکلی فعال و تاثیرگذار عمل می‌کند.

شاید تصور این مسئله برای تو که یک نوجوانی، سخت باشد و نتوانی به‌راحتی قبول کنی که مگر می‌شود سوار بر امواج سهمگین فضای مجازی بود و نه غرق‌شده در آن؟ باید باشی تا در ادامه، ببینی این کار با یک برنامه‌ریزی درست امکان‌پذیر است.

برای اینکه با خیال آسوده‌تری مطالعه این کتاب را دنبال کنی و خطبه‌خط آن را از دست ندهی، باید این را بگویم که من به‌عنوان نگارنده این کتاب، به‌صورت تخصصی یک مشاور برای گروه سنی نوجوان هستم که مراجعان متعددی را در فرآیند آموزش خودکنترلی نوجوان در فضای مجازی، قرار داده‌ام و در جای‌جای این کتاب، از تجربیات جلسات مشاوره برای پیشبرد روند کتاب استفاده خواهم کرد تا در کنار اطلاعات تخصصی، کاربردی و مفیدی که در فصل‌های (پاره آینه‌های) این کتاب ارائه می‌کنم، کتاب را به شیوه‌ای ملموس‌تر، روان‌تر و با ادبیاتی محاوره‌ای به تو که با دقتی بالا مطالب کتاب را دنبال می‌کنی، ارائه کنم.

در این کتاب که برای یک نوجوان دغدغه‌مند تهیه و تنظیم شده است، با ۱۴ پاره آینه روبه‌رو خواهی شد که هرکدام یک جلسه آموزشی برای تقویت خودکنترلی نوجوان در

فضای مجازی را دربرگرفته‌اند و به شکلی مبسوط و با اطلاعاتی کامل ارائه خواهند شد. فهرست این پاره‌آینه‌ها به شرح زیر است:

۱. دوربینی برای یک دیده‌بان (یافتن جایگاه فعلی نوجوان در فضای مجازی و نحوه استفاده او از این فضا).

۲. ترکش‌های نامرئی (یافتن آسیب‌های احتمالی که خود نوجوان متوجه آن شده است).

۳. معبری در میدان مین مجازی (استفاده از فضای مجازی نمی‌تواند بی‌هدف باشد؛ یا هدف سالم است یا ناسالم).

۴. رمز شب عملیات (هر هدف سالمی باید متعالی‌سازی کرد).

۵. سیم‌خاردهای مجازی (شناسایی موانع درونی و بیرونی).

۶. یک قطار پر از فشنگ (آشنایی با نقاط قوت شخصی نوجوان).

۷. تو چقدر نوربالا می‌زنی (آشنایی با گرایش‌های معنوی نوجوان به‌عنوان یک نقطه قوت ویژه او).

۸. بین زمین و آسمان (آشنایی با انگیزه‌سازهایی همچون خوف و رجا و حزم).

۹. رقصی چنین میانه میدان (آشنایی با انگیزه‌سازهایی همچون حیا و کرامت).

۱۰. سیم‌های خاردار خواهش (شناسایی و مهار امیال کشاننده به‌سمت آسیب).

۱۱. دوربین دید در شب (شناسایی و مهار افکار کشاننده به‌سمت آسیب).

۱۲. قدم‌هایت را استوار بردار (آشنایی با عمل سالم و ناسالم و شیوه‌های کاهش رفتارهای ناسالم).

۱۳. چیزی به فتح نمانده (عملیاتی کردن اهداف متعالی و سالم).

۱۴. استقامت رمز پیروزی (مداومت بر برنامه خودکنترلی).

(پاره آینه ۱)

دوربینی برای یک دیده‌بان ...

وقتی وارد اتاق مشاوره می‌شوی، همیشه به‌دنبال این نیستی که بخواهی درمانی را رقم بزنی. ممکن است ازجمله افرادی باشی که به مدیریت شرایط خاصی نیازمند باشی بی آنکه به‌لحاظ شخصیتی دچار مشکلات عجیب و غریبی شده باشی.

گاهی اتاق مشاوره برای تو به‌صورت یک جلسه آموزشی پیش می‌رود و تو می‌خواهی از دل آن همانند یک اتاق کنترل و مانیتورینگ، زندگی روزمره‌ات را به‌سمت‌وسویی درست هدایت کنی و آن را زیر نظر داشته باشی. تو به این کنترل‌ها نیازمند هستی؛ درست مانند یک راننده ماهر که پشت فرمان می‌نشیند و از قبل می‌داند که به کدام سو می‌خواهد برود و در رانندگی به اندازه کافی مهارت دارد. این‌طور هم رانندگی لذت‌بخش می‌شود و هم با کمترین آسیب و مشکل، خطرات جاده را طی می‌کنی و به مقصد مورد نظرت می‌رسی.

در زندگی امروز ما، فضای مجازی و زیستی که در آن اتفاق می‌افتد، به حقیقتی غیر قابل انکار تبدیل شده است و ما در بسیاری از امور خود که برخی نیز ضروری هستند، در طول شبانه‌روز از فضای مجازی استفاده می‌کنیم. از کوچک‌ترین اموری مانند یک

پرداخت بانکی تا امور گسترده‌تری مانند راه‌اندازی یک کسب و کار مجازی در یک سکوی اینترنتی، همگی درگیر فضای مجازی است. این سطح از گستردگی و پیچیدگی که فضای مجازی دارد، در کنار گره‌گشایی‌هایی که از زندگی انسان‌ها می‌کند، این فضا را به فضایی تبدیل کرده است که نمی‌توان نادیده‌اش گرفت. به همان اندازه که سخن از حذف آن سخنی نسنجیده است، صحبت از مدیریت آن و استفاده کنترل‌شده از آن می‌تواند سخنی درست و سنجیده محسوب شود. فکر می‌کنم قبول داشته باشی که انسان‌ها تسلط بر محیط را دوست دارند خصوصاً اگر کنترل آن محیط آسان نباشد؛ درست مانند محیط اینترنت و فضای مجازی که ویژگی‌های منحصر به فرد خود را دارد که در ادامه بیشتر به آن پرداخته می‌شود.

واقعیت‌هایی در مورد فضای مجازی وجود دارد که خوب است در ابتدا به آن پرداخته شود. همیشه واقعیت‌ها برای ما سهمی از مطلوبیت و سهمی از ناخوشایندی دارد، ولی به هر حال ما با واقعیت، زندگی می‌کنیم نه خیال. از این‌رویی ابتدا تکه‌هایی از واقعیت فضای مجازی را برایت شرح می‌دهم.

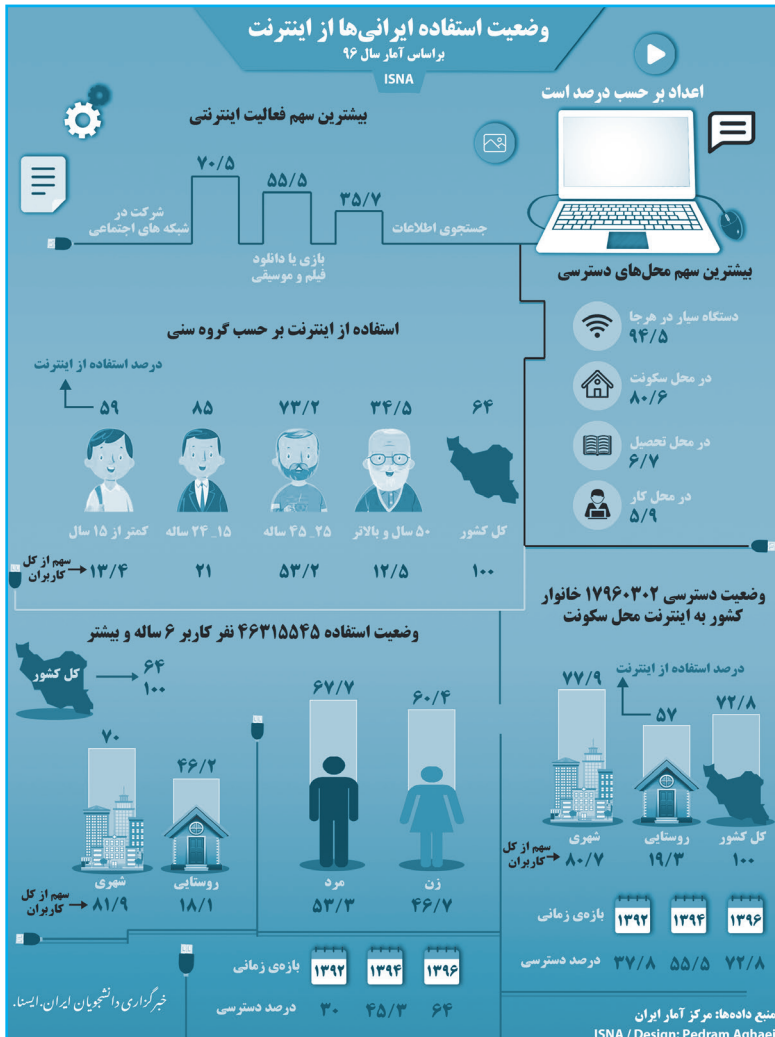
فضای مجازی جذابیت‌های بصری فراوانی دارد که هر انسانی را به سمت خود جذب می‌نماید و با شدت پیدا کردن آن، ممکن است وابستگی‌هایی را نیز به وجود آورد که بسته به افراد مختلف، می‌تواند شدت و ضعف‌های متفاوتی داشته باشد. برای تو که یک نوجوان هستی و در ابتدای مسیر پیشرفت‌های خود در یک فضای مستقل قرار گرفته‌ای، مدیریت فضای مجازی و نحوه استفاده از آن اهمیت بیشتری پیدا می‌کند و جا دارد که به این سؤال در قدم اول پاسخ مناسب بدهی که «آیا این فضا یک عامل حسّاس برای دستکاری سرمایه‌ها و توانمندی‌های بالقوه یک نوجوان محسوب می‌شود؟»؛ اگر پاسخ به این سوال مثبت باشد، پس لازم است به خطرات آن واقف شوی. در گام نخست، مشاهده آمارهای رسمی که در کشور وجود دارد، می‌تواند قدری تو را به این هدف نزدیک کند.

خوب است که هر نوجوانی اطلاعات کافی از آمارهای اینترنت در رده سنی خود را داشته باشد. اولین آماری که در رابطه با مصرف اینترنت لازم است در اختیار هر نوجوانی قرار بگیرد، این است که علی‌رغم تعداد نسبتاً پایین‌تر نوجوانان ایرانی (۲۱ درصد مجموع کاربران) نسبت به رده‌های سنی دیگر، اما تعداد مصرف‌کنندگان اینترنت این رده سنی بیشتر از دیگر رده‌های سنی است (تصویر شماره ۱). گزارش مرکز آمار ایران که بر اساس آمارهای سال ۹۶ تنظیم و منتشر شده، ۵۹ درصد از افراد با سن کمتر از ۱۵ سال و ۸۵ درصد افراد ۱۵ تا ۲۴ ساله و همچنین بیش از ۷۳ درصد از افراد ۲۵ تا ۴۹ ساله در ایران از اینترنت استفاده می‌کنند. اگر این ضریب نفوذ بالای مصرف اینترنت در کنار آمار کاربران بازی‌های رایانه‌ای قرار داده شود، می‌توان به بااهمیت بودن موضوع فضای مجازی برای رده سنی نوجوان، بیشتر پی برد.

در ادامه وقتی یک نوجوان آمارهای مربوط به بازی‌های آنلاین را نیز مشاهده کند، متوجه می‌شود که دوره سنی نوجوانی و با کمی اغماض دوره سنی جوانی (که مرزهای نزدیک و گاهی در هم فرو رفته‌ای دارند)، مجموعاً بیش از نیمی از کاربران بازی‌های رایانه‌ای را تشکیل می‌دهند (تصویر شماره ۲) و هر نوجوانی باید نسبت به این آمارها توجه ویژه داشته باشد؛ چراکه همین آمارها می‌گویند در زمینه بازی‌های رایانه‌ای، رعایت نکردن رده‌های سنی بازی‌ها نیز از جمله چالش‌هایی است که برای دوره سنی نوجوان مطرح است.^۱

۱. نشست خبری «انتشار شاخص‌ترین اطلاعات مصرف بازی‌های دیجیتال در ایران» با حضور حسن کریمی قدوسی مدیرعامل بنیاد ملی بازی‌های رایانه‌ای و سید محمدعلی سیدحسینی معاون پژوهش بنیاد، ۱۰ تیر ۱۳۹۷.

تصویر: درصد استفاده از اینترنت^۱

۱. خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا)، ۲۴ مهر ۱۳۹۸/۰۸:۱۳، دسته‌بندی: اینفوگرافیک، کد خبر: ۹۸۰۷۲۴۱۸۰۲۴.